

A Tny. 47. § (1) bekezdése szerinti egy év nem igényérvényesítési határidőt rögzít, hanem az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósításának időtartamát határozza meg. Ellenkező értelmezés esetében ideiglenes özvegyi nyugdíj nem lenne megállapítható azon személyek számára, akik – önhibájukon kívül – a jogszerző halálát követő egy év elteltével szereznek tudomást a halál bekövetkezéséről, vagy csak ezt követően tudják a halál tényét igazolni.

[a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. tv. (Tny.) 47. § (1) bek.]

A tényállás

- [1] A Megyei Kormányhivatal Járási Hivatala a 2017. március 22. napján kelt határozatával a felperes özvegyi nyugdíj iránti igényét elutasította azzal, hogy az özvegy nem rendelkezik az ideiglenes özvegyi nyugdíj megállapításához szükséges valamennyi jogosultsági feltétellel. Megállapította, hogy az igénylő a 2017. február 15-én érkeztetett igénybejelentésében kérte az özvegyi nyugdíj megállapítását, egyidejűleg becsatolta a megyei rendőr-főkapitányság 2016. március 16-án kelt határozatát, mely szerint férjét 2014. október 3-ai hatállyal eltűntté nyilvánították, majd a rendőr-főkapitányság 2017. február 10-én kelt határozata szerint az eltűnt férj holttestét megtalálták. A halotti anyakönyvi kivonat tanúsága szerint a jogszerző halála 2014. július 4. és 2014. november 30. közötti időpontban következett be. A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 47. § (1) és (2) bekezdései értelmében az ideiglenes özvegyi nyugdíj a házastárs halálától legalább egy évig jár, az ideiglenes özvegyi nyugdíj megszűnését követően özvegyi nyugdíjra az jogosult, aki házastársa halálakor a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte vagy megváltozott munkaképességű. A felperes a jogszerző férj eltűnését követően (2014-ben) hozzátartozói ellátás megállapítását nem kérte, kérelmét csak 2017. február 15-én nyújtotta be. Ideiglenes özvegyi nyugdíjat – mivel a halál időpontjától egy évig adható csupán – megállapítani nem lehetett. A Kormányhivatal a 2017. június 13. napján kelt határozatával az elsőfokú hatóság határozatát helybenhagyta a Tny. 45. § (1) bekezdése, 47. § (1) és (2) bekezdése alkalmazásával.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [2] A felperes keresetében a társadalombiztosítási szervek határozatainak hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint néhai férjét a halálának megállapításáig élőnek kellett tekinteni, a halálának körülményeire bizonyíték nem állt rendelkezésére, csupán a halotti anyakönyvi kivonat birtokában tudta ideiglenes özvegyi nyugdíj iránti kérelmét benyújtani. A Tny. 69. § (1) bekezdése

szerint a nyugellátás attól az időponttól jár, amikor az ehhez szükséges törvényi feltételek fennállnak.

- [3] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte határozataiban foglalt jogi és ténybeli indokai fenntartásával. Alperes hivatkozott arra, hogy amennyiben a felperes a férje eltűnését követően benyújtotta volna ideiglenes özvegyi nyugdíj iránti kérelmét, akkor a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) 32. §-a alapján akár az ügyfél kérelmére is az eljárás felfüggeszthető lett volna, majd a halotti anyakönyvi kivonat alapján kérelmének helyt adó döntést lehetett volna hozni. A Tny. 69. §-a a Tny. 64. §-a és 45. §-a szerinti feltételek alól nem ad felmentést.

A jogerős ítélet

- [4] A közigazgatási és munkaügyi bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította. A bíróság érvelése szerint a Tny. 47. § (1) bekezdése szempontjából a halál időpontjának van jelentősége, nem az elhunyt megtalálása vagy a halotti anyakönyvi kivonat kiállítása napjának. A jogszerző halálának vélelmezett időpontja 2014. július 4. és 2014. november 30. közé esett, azaz a felperes az ideiglenes nyugdíj megállapítása iránti kérelmét az elhalálozástól számított egy éven túl terjesztette elő. A bíróság hivatkozott a Kúria Mfv.I.10.049/2002/6. számú és az Mfv/K.III.10.329/2006/6. számú ítéleteire döntése alátámasztásaként azzal, hogy a Kúria az alperesi (elutasító) határozatokat jogszerűnek ítélte olyan esetekben, amikor a holtnak nyilvánító végzés, amely a halál napját 2000. január 15. napjában jelölte meg, 2005. április 7-én emelkedett jogerőre és ehhez képest a felperes az özvegyi nyugdíj iránti kérelmét 2005. május 12. napján nyújtotta be. Az a körülmény, hogy a halál vélelmezett időpontja a holtnak nyilvánító végzés jogerőre emelkedésétől állapítható meg, a Tny. 47. § (1) bekezdésében rögzített egy éves időpont alkalmazását nem teszi mellőzhetővé.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [5] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és „a jogszabályoknak megfelelő ítélet” meghozatalát kérte a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:4. §-a, 2:5. §-a, 2:6. §-a, a Tny. 69. § (1) bekezdése, a Ket. 29. § (1) bekezdése és 50. § (4) bekezdése bíróság általi megsértését állítva.
- [6] A felperes fenntartotta a hatósági eljárásban elsőfokú határozat ellen előterjesztett fellebbezésében, valamint kereseti kérelmében kifejtett álláspontját, mely szerint néhai férje (jogszerző) eltűnését

követően csak a holttestének fellelése után került sor a halálának megállapítására, ezen időpontig élőnek kellett tekinteni, mivel a halálára vonatkozóan egyetlen bizonyíték sem állt rendelkezésre. Amennyiben ezen bizonyíték nélkül nyújtja be ideiglenes özvegyi nyugdíj megállapítására irányuló kérelmét, azt az alperes nyilvánvalóan elutasította volna, hiszen a jogszerző halálát nem tudta volna bizonyítani. A 2017. február 8. napján kiállított halotti anyakönyvi kivonattal tudta az ideiglenes özvegyi nyugdíj megállapításához szükséges feltétel meglétét bizonyítani. Az igényérvényesítési határidő a halotti anyakönyvi kivonat kiállításától kezdődik, mely időponttól számítottan az ideiglenes özvegyi nyugdíj megállapítása iránti igényét egy éven belül benyújtotta. A halál tényét megállapító hatósági határozat, valamint a halotti anyakönyvi kivonat azok a dokumentumok, amely bizonyítékkul szolgálnak a halál tényének és időpontjának megállapítására, amely dokumentumok kiállításának időpontja a kezdő időpont az ideiglenes özvegyi nyugdíj előterjeszthetőségéhez.

- [7] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte a Tny. 45. § (1) és (2) bekezdése, 64. § (2) bekezdése, valamint a Ket. 32. §-a alapján. Érvelése szerint a halotti anyakönyvi kivonat szerint a néhai jogszerző halála 2014. július 4. és november 30. napja között következett be az elhalálozástól számított egy év és az igény érvényesítésére nyitva álló határidő eltelte miatt a felperes ideiglenes özvegyi nyugdíjra már nem jogosult, hiszen kérelmét legkésőbb 2014. november 30. napját követő 6. hónap utolsó napjáig terjeszthette volna elő. Amennyiben a felperes a férj eltűnését követően benyújtja ideiglenes özvegyi nyugdíj iránti kérelmét a Ket. 32. §-a alapján akár felperes kérelmére is felfüggeszthető lett volna a hatósági eljárás és csak a halotti anyakönyvi kivonat bemutatását követően hozott volna a társadalombiztosítási szerv a felperes kérelmének helyt adó határozatot. Az alperes álláspontja szerint a Tny. 69. §-ában foglalt rendelkezések a Tny. 64. §-a szerinti igényérvényesítési határidő és a Tny. 45. §-ban rögzített feltételek alól nem adnak felmentést.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [8] A felülvizsgálati kérelem megalapozott az alábbiak szerint.
- [9] A Tny. 47. § (1) bekezdése szerint „az ideiglenes özvegyi nyugdíj a házastárs halálától legalább egy évig (...) jár”. A nyugdíj – a Tny. 69. §-a értelmében – attól a naptól állapítható meg, amely napon a jogosultsághoz szükséges feltételek bekövetkeztek.
- [10] A Tny. 47. § (1) bekezdéséből nem következik, hogy az ideiglenes özvegyi nyugdíj megállapítása iránti kérelmet a házastárs halálától egy éven belül kell begyújtani, csupán arra vonatkozóan tartalmaz rendelkezést, hogy az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósításának időtartama a házastárs

halálától legkevesebb egy évig tarthat.

- [11] A felperes 2017. február 15. napján nyújtotta be igényét ideiglenes özvegyi nyugdíj megállapítása iránt. A néhai jogszerzőt (felperes férjét) 2014. október 3-ai hatállyal a megyei rendőr-főkapitányság eltűntté nyilvánította. A 2017. február 10. napján kelt rendőrségi határozat szerint az eltűnt férj holttestét megtalálták, ezt követően került kiállításra a halotti anyakönyvi kivonat, amely szerint a jogszerző halála 2014. július 4. és 2014. november 30. közötti időpontban következett be. Nem vitatottan a felperes a jogszerző eltűnését követően 2014. évben, de az azt követő egy éven belül sem nyújtott be hozzátartozói ellátás megállapítása iránti kérelmet alpereshez.
- [12] A Ptk. 2:4. §-a értelmében a jogképesség a halállal szűnik meg. A Ptk. 2:5. § (1) és (2) bekezdés szerint az eltűnt személyt a bíróság kérelemre holtnak nyilvánítja, ha eltűnésétől öt év eltelt anélkül, hogy életben léteire utaló bármilyen adat ismert volna. A holtnak nyilvánított személyt az ellenkező bizonyításáig halottnak kell tekinteni. A Ptk. 2:6. § (1)-(2) bekezdése értelmében a bíróság a halál időpontját a körülmények mérlegelése alapján határozza meg. Ha a körülmények mérlegelése nem vezet eredményre, a halál időpontja az eltűnést követő hónap tizenötödik napja.
- [13] A holtnak nyilvánítási, valamint a halál tényének megállapításával kapcsolatos eljárásról szóló 1/1960. (IV. 13.) IM rendelet (továbbiakban: IMr.) 1. §-a értelmében eltűnt személy holtnak nyilvánítása iránti kérelem előterjesztésének akkor van helye, ha az eltűnéstől számítva öt év eltelt anélkül, hogy az eltűnt életben léteire utaló bármilyen adat ismeretes volna.
- [14] A felperes holtnak nyilvánítási eljárást nem kezdeményezett, a néhai jogszerző eltűnését a rendőrségen bejelentette. A felperes nem kötelezhető a holtnak nyilvánítási eljárás kezdeményezésére, továbbá erre az eltűnéstől számított 5 éven belül nincs is lehetősége. Az alperes azon álláspontja, mely szerint a halál napjától számított egy éven belül van csak lehetőség az ideiglenes özvegyi nyugdíj iránti kérelem benyújtására azt eredményezi, hogy azon személyek (igénylők), akik a hozzátartozójuk elhalálozásáról bármely okból kifolyólag csak egy év (illetve másfél év) elteltével szereznek tudomást, vagy kerülnek abba a helyzetbe, hogy eltűnt hozzátartozójuk haláláról és annak időpontjáról csak 1 év (rendőrségi határozat, halotti anyakönyvi kivonat, holtnak nyilvánító vagy a halál tényét megállapító bírósági végzés) elteltével szerezzenek tudomást eleve kizártak az özvegy nyugdíjra jogosultságból. A felperestől nem várható el, hogy miközben abban reménykedik, hogy a férje, akit eltűntként tart a rendőrség is nyilván, halálára (jogszerző) tekintettel az ideiglenes özvegyi nyugdíjat megigényelje. Az alperesnek a Ket. 32. §-a szerint is csak lehetősége, de nem kötelezettsége az eljárás felfüggesztése.
- [15] A perbeli esetben felperesnek nem volt jogi lehetősége, hogy férje halálát, mint az özvegyi nyugdíj jogosultsági feltételét 2017. február 8-át – a halotti anyakönyvi kivonat kiállításának napját –

megelőzően igazolja. A Tny. 69. § (1) bekezdése szerint, a nyugellátás attól a naptól állapítható meg, amely napon a jogosultsághoz szükséges feltételek bekövetkeztek. A perbeli esetben ez a nap 2017. február 8. napja. Felperes ezen a napon került abba a helyzetbe, hogy az ideiglenes özvegyi nyugdíj iránti kérelmét a néhai jogszerző jogán benyújtsa az alperesnek. A Tny. 47. § (1) bekezdés szerinti egy év a Tny. 69. § (1) bekezdésében foglalt határidőhöz képest nem igényérvényesítési határidőt rögzít, hanem az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósításának időtartamát határozza meg. Az ellenkező értelmezés mellett az ideiglenes özvegyi nyugdíj nem lenne megállapítható mindazok számára, akik – önhibájukon kívül – a halált követő egy év elteltével szereznek tudomást a jogszerző haláláról, vagy csak ezt követően tudják a halál tényét igazolni. Ez pedig sértené a Tny. 1. § (1) bekezdésében rögzített alapelvet, miszerint a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer a biztosított elhalálozása esetén a hozzátartozója részére egységes elvek alapján biztosít nyugellátást. Nem lehetne szó egységes elvek alapján nyújtott ellátásról akkor, ha a nyugdíjjárulék alapot képező kereset összege és az elismert szolgálati idő, mint a nyugellátást meghatározó kritériumok [Tny. 2. § (3) bek.] egyezősége ellenére is egyes igénylők részesülnének hozzátartozói nyugellátásban, míg mások csak azért nem, mert a jogszerző halálát, mint jogosultsági feltételt – önhibájukon kívül, más jogi lehetőség hiányában – csak egy év elteltével tudják igazolni.

- [16] Az elsőfokú ítéletben hivatkozott Mfv.K.III.10.329/2006. sz. ügyben az eltűnt személy özvegye szintén egy éven túl terjesztett elő ideiglenes özvegyi nyugdíj iránti kérelmet, ám jogszabálysértésként nem a Tny. 69. § és 1. § (1) bekezdését, hanem 44. §-át jelölte meg. Ez alapján a kérelemnek nem lehetett helyt adni. Az elsőfokú bíróság által szintén felhívott Mfv.I.10.049/2002. sz. ügyben a felperes „állampolgári jogként” kívánta egy éven túl érvényesíteni az özvegyi nyugdíj iránti igényét, egyben arra is hivatkozott, hogy az alperes az igény érvényesítésére vonatkozó „kitanítási” kötelezettségét elmulasztotta. E jogi alapokon a felülvizsgálati kérelemnek helyt adni nem lehetett. A hivatkozott ügyben a jelen perbeli ügytől eltérően az elhunyt jogszerző eltűnéséről nem volt szó. Az eltérő tényállás, illetve a felperesek által a jogszabálysértés alátámasztására felhívott eltérő jogi indokok miatt e korábbi ítéletek a jelen ügyre nem alkalmazhatóak.
- [17] Mindezekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [18] Az új eljárásban az alperesnek a felperes ideiglenes özvegyi nyugdíj megállapítása iránti kérelmét annak figyelembe vételével kell elbírálnia, hogy benyújtására határidőben került sor.
(Kúria Mfv.III.10.337/2018.)

